

Резюме на Програмата за морско дело, рибарство и аквакултури за програмен период 2021-2027 г.

Настоящото резюме е подготвено от екипа на НСОРБ, на база одобрената от Европейската комисия Програма за морско дело, рибарство и аквакултури 2021 - 2027 г. (ПМДРА), публикувана на 25.11.2022 г. на <https://www.eufunds.bg/bg/pmdr/node/11346>

Програмната стратегия:

ПМДРА ще допринесе за постигането на две от политическите цели на ЕС – ПЦ 2, „По-зелена, нисковъглеродна Европа чрез насърчаване на чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, приспособяване към изменението на климата и превенция и управление на риска“ и ПЦ 5 „Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и на местните инициативи“.

Очакваните резултати от прилагането на Програмата, са:

- развитие на един по-конкурентноспособен, по-устойчив, по-модерен сектор „Рибарство“, чрез укрепване на икономически, социално и екологично устойчиви риболовни дейности, аквакултура и преработка на продукти от риболов и аквакултури, чрез повишаване на енергийната ефективност, дигитализация и диверсификация на производството;
- насърчаване на адаптирането на риболовния капацитет;
- насърчаване на ефективен контрол и правоприлагане в областта на рибарството, включително борба с незаконния, недеклариран и нерегулиран риболов, както и събиране на надеждни данни за вземането на решения, основани на знанието;
- допринасяне за защитата и възстановяването на водното биологично разнообразие и на водните екосистеми;
- устойчива синя икономика в крайбрежните и вътрешните райони и насърчаване на развитието на общностите, занимаващи се с рибарство и аквакултури, както и насърчаване на знанията за морската среда и морското наблюдение.

ПМДРА се финансира от Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури (ЕФМДРА) и включва инвестиции в обхвата на 5 приоритета.

Приоритет 1: Насърчаване на устойчивото рибарство и опазването на водните биологични ресурси:

Инвестиции в обхвата на 4 специфични цели, както следва:

СЦ 1: Укрепване на икономически, социално и екологично устойчиви риболовни дейности:

Типове дейности обект на подкрепа:

- **Подобряване на инфраструктурата на рибарските пристанища, рибните борси, местата на разтоварване и лодкостоянките, с цел да се улесни разтоварването и съхранението на нежелания улов:** модернизация на съществуващи риболовни пристанища и изграждане на лодкостоянки и съоръжения за използване на нежелан улов. Инвестиции в:
  - техника и съоръжения за съхраняване, разтоварване и обработка на улов;
  - интелигентни дигитални технологии за мониторинг и отчитане на разтоварвания улов, във връзка с дигиталния преход и задължението за разтоварване;
  - съоръжения за сигурност и контрол върху уловите на територията на пристанищата и лодкостоянките, вкл. мерки на ГКРСМ за инспекция и контрол на уловите;
  - оборудване за подобряване проследяемостта на уловите;
  - операции за оползотворяване на нежелан улов и на отпадъчни рибни продукти в синхрон със СБР (напр. съоръжения за съхраняване на нежелания улов и осигуряване на условия за последващата му преработка);
  - инвестиции за съхраняване на улова на сушата в синхрон с целите на СБР;
  - съоръжения за оборудване, съхранение, преработка, прием, сортиране и транспортиране на морски отпадъци до рециклиращи съоръжения.

Инвестиции насочени към развитие на кръговата икономика:

- съоръжения за разделно събиране на риболовни уреди, излезли от употреба, както и на такива, събрани пасивно по време на риболов, в съответствие Директива (ЕС) 2019/904 и Директива (ЕС) 2019/883;
- инвестиции в енергийна ефективност и възобновяеми ресурси на територията на пристанищата, които да спомогнат за устойчивото стопанисване на съоръженията и да осигурят енергийна независимост и декарбонизация;
- осигуряване на условия отпадъчните рибни продукти да намерят практическо приложение като суровина за други продукти като фуражи и биотехнологии.

ПМДРА ще дава приоритет на операции, при които се зачита принципът за постигане на енергийната ефективност чрез подкрепа на **инвестиции във ВЕИ, намаляване на загубата на енергия от помещенията и инсталациите, подмяна на съоръженията с по-енергоефективни.**

Планира се модернизацията на две пристанища (в Созопол и в Балчик), както и се планират средства за инфраструктурни инвестиции в индикативно пет лодкостоянки насочени към дребномащабния крайбрежен риболов.

- ***Подкрепа за подобряване на икономическия и социалния статус на операторите в риболова:***

Дейности, които ще се подпомагат за подобряване на условията на труд и инвестиции в човешкия капитал са:

- надграждане на умения за покриване на нуждите, произтичащи от нови възможности за бизнес в рибарството (например неформално професионално обучение, обучение и насърчаване на млади рибари, учене през целия живот, разпространение на знания опит);
- разпространение на научни знания сред операторите в риболова за по-добро разбиране на ефектите от изменението на климата върху управлението на риболова (напр. по отношение на въздействието на миграцията на рибните запаси и на инвазивните видове);
- инсталиране или обновяване на съоръжения за почивка, предназначени изключително за използване от екипажа, включително санитарни съоръжения, общи помещения;
- оборудване и екипировка, осигуряващи безопасни условия на труд, надхвърлящи законовите изисквания;
- бордови системи за предотвратяване на пожари, системи за безопасност и алармени системи или системи за намаляване на шума;
- Оборудване свързано с осигуряване на безопасни условията на труд на борда риболовни кораби собственост на членове на организации на производителите чрез инвестиции, извършени от самите организации на производителите.

Дейности, които ще се подпомагат за добавяне на стойност и качество към уловите, включително:

- инвестиции, които ще позволяват на рибарите да извършват обработване на собствения улов като добавят стойност към продуктите от риболов (например маси за сортиране на улова, контейнери за съхранение и охлаждане на улова);
- инвестиции, които ще позволяват на рибарите да извършват предлагане на пазара и пряка продажба на собствен улов, напр: специализирани съдове за съхранение на улова, позволяващи проследяемост и идентификация);

- иновативни инвестиции на борда на корабите, които водят до повишаване на качеството на продуктите от риболов (например подмяна на части на рибоовния уред с такива, запазващи качеството и търговския вид на улова);
- инвестиции, които водят до предотвратяване, намаляване и/ или оползотворяване на нежеланият улов;
- инвестиции за добавяне на стойност и качество към уловите на борда риболовни кораби собственост на членове на организации на производителите чрез инвестиции, извършени от самите организации на производителите.

Диверсификацията на дейности в местната синя икономика ще се извършва чрез подкрепа на:

- диверсификация на традиционните риболовни дейности (например малки круизи, транспортни услуги, природно и културно наследство, пескатуризм, утвърждаване на марката „Черноморска кухня“ чрез автентични заведения за обществено хранене и магазини за предлагане на местен улов);
- инвестиции на борда на кораба за извършване на дейности, различни от риболов (оборудване и екипировка за любителски риболов, индивидуална защита и безопасност на пътниците);
- допълващи маркетингови дейности, които осигуряват пазарна ниша за слабо познати, подценени и слабоексплоатирани видове;
- образователни неформални дейности, създаване на образователни дневни центрове и др.

Дейности, ускоряващи енергийния преход на риболовния сектор:

- пилотни проекти, проучвания, изпитания и иновации и одити за енергийна ефективност;
- технологии за подобряване на структурата на плавателния съд и бордовото оборудване, подобрения в задвижването и спомагателния двигател за енергийна ефективност, LED осветление, алтернативни хладилни агенти;
- дейности за подобряване на текущия риболов - оптимизиране на маршрута и хода на корабите, технологии за риболовни съоръжения за намаляване на разхода на гориво.

Инвестиции (обновяване на кораб/ремонт) на борда за подобряване безопасността и сигурността на риболовния кораб както следва:

- обновяване на корпуса на кораба, валолия, ремонт на набор;
- обновяване на винторолева група, подмяна на основна и предна палуба (дъсчен под и стоманените листове под него), подмяна на фалшборд;
- бластиране и пребоядисване на корпуса;

- смяна на протектори за статично електричество по корпуса на кораба (Vessel Antistatic Solutions);
- смяна на дейдвудна втулка;
- разходи за сух док по време на ремонта.

Основни целеви групи:

- оператори в риболова;
- население на районите с основен поминък риболов;
- съпътстващи оператори, ангажирани с ремонт и поддръжка на риболовни кораби;
- доставчици на оборудване за риболов и обработка на улова;
- оператори, ангажирани с преработка на продукти от риболов;
- крайни получатели на подкрепа чрез финансови инструменти – предприятия, общини и др.

Териториален обхват на интервенциите: територии по крайбрежието на Черно море и река Дунав.

Планирана подкрепа чрез финансови инструменти (ФИ), като:

- индивидуални гаранции за покритие на кредитния риск по кредити за самостоятелно финансиране на проекти, или в допълнение към БФП;
- заем с поделяне на риска с две възможности:
  - кредит за съфинансиране на бенефициент с проект, финансиран с БФП от ПМДРА;
  - самостоятелен кредит, отпускан по мерките на програмата със споделен риск при финансиране със средства от ПМДРА

Бюджет : 7 766 500 евро (евродял).

СЦ 2: Насърчаване на адаптирането на риболовния капацитет към възможностите за риболов и допринасяне за постигането на справедлив жизнен стандарт в случай на дадено временно преустановяване на риболовните дейности:

Компенсации за:

- *Окончателно преустановяване на риболовни дейности;*
- *Временно преустановяване на риболовни дейности*

Основни целеви групи:

- оператори в риболова;
- рибари;
- население на районите с основен поминък риболов.

Териториален обхват на интервенциите: територии по крайбрежието на Черно море и река Дунав.

Бюджет : 4 116 500 евро (евродял).

СЦ 3: Насърчаване на ефективен контрол и правоприлагане в областта на рибарството и на надеждни данни за вземането на решения, основани на знанието:

Предвидени за изпълнение са следните дейности:

- *Контрол и правоприлагане;*
- *Спазване на задължението за разтоварване;*
- *Мониторинг и контрол на дребномащабния риб. флот (ДМКР);*
- *Мониторинг и контрол на любителския риболов;*
- *Етикетиране и проследимост;*
- *Контрол на мощността на двигателите;*
- *Други допринасящи дейности.*

Конкретен бенефициент – Изпълнителна агенция за рибарство и аквакултури.

Териториален обхват на интервенциите: Цялата територия на Република България, р. Дунав и акваторията на Черно море.

Бюджет : 12 741 705 евро (евродял).

СЦ 4: Принос за опазването и възстановяването на водното биоразнообразие и екосистеми:

Предвидени за изпълнение са, следните дейности:

- *Специфично оборудване на риболовния кораб, дейности и иновации, целящи опазването на околната среда и на биоразнообразието;*
- *Защита на екологичното състояние на морската среда*

Основни целеви групи:

- население на районите по крайбрежието на Черно море и река Дунав
- научни организации;
- обучителни организации;
- неправителствени организации;
- оператори в сектор „Рибарство“;

- крайни получатели на подкрепа чрез финансови инструменти – предприятия, общини и др.

Териториален обхват на интервенциите: Население в териториите по крайбрежието на Черно море и река Дунав.

Планирана подкрепа чрез финансови инструменти (ФИ), като:

- индивидуални гаранции за покритие на кредитния риск по кредити за самостоятелно финансиране на проекти, или в допълнение към БФП;
- заем с поделяне на риска с две възможности:
  - кредит за съфинансиране на бенефициент с проект, финансиран с БФП от ПМДРА;
  - самостоятелен кредит, отпускан по мерките на програмата със споделен риск при финансиране със средства от ПМДРА.

Бюджет : 2 549 600 евро (евродял).

Приоритет 2: Насърчаване на устойчивите дейности, свързани с аквакултурите, и на преработването и предлагането на пазара на продукти от риболов и аквакултури, като по този начин се допринася за продоволствената сигурност в Съюза:

Инвестиции в обхвата на 2 специфични цели, както следва:

СЦ 1: Насърчаване на устойчивите дейности, свързани с аквакултурите, по-специално чрез укрепване на конкурентоспособността на производството на аквакултури, като същевременно се гарантира, че дейностите са екологично устойчиви в дългосрочен план:

Индикативни групи дейности за подкрепа:

1. Продуктивни инвестиции и иновации в аквакултурите, включващи следните операции:

- развитие на устойчиви аквакултурни производства с ниско влияние върху околната среда (вкл. механизми за улавяне на CO₂, повишаване на качеството на водата, отглеждане на биологични аквакултури и на нискотрофични аквакултури, напр. алгае и безгръбначни и намаляване на въздействието върху хидроморфологията);
- подобряване на състоянието на водата, съгл. РДВ с инвестиции, които не водят до влошаване на състоянието на водата;
- продуктивни инвестиции с цел подобряване на конкурентоспособността, устойчивостта и ефективност на ресурсите на аквакултурите вкл. RAS системи

(напр. намаляване на използването на вода, химикали и антибиотици или събиране и използване на странични продукти);

- повишаване на енергийната ефективност на предприятията, чрез изграждане на възобновяеми енергийни източници (ВЕИ) пряко свързани с производствената дейност, подобряване на енергийната ефективност сградите и използване на „умни“ технологии за намаляване на енергийното потребление;
- пазарно ориентирани изследвания, разработване на маркетингови стратегии и кампании за промотиране на собствено производство;
- повишаване на знанията, уменията и изграждане на капацитет на заетите;
- създаване на заетост за младежи до 29 г., вкл. въвеждащо и текущо обучение;
- насърчаване на нови производители на аквакултури;
- инвестиции в оборудване за безопасни и здравословни условия на труд;
- подобряване на здравето на животните и хуманното отношение към тях в съответствие с Регламент (ЕС) 2016/429 и Регламент (ЕС) № 652/2014;
- диверсификация чрез производство на нови видове аквакултури, вкл. видове, които се хранят от естествената среда, нови методи на производство (напр. поликултури в отглежданите в езера аквакултури и интегрирани мултитрофични системи за аквакултури и диверсификация на марикултурите с цел намаляване на риболовния натиск върху тях (калкан и други черноморски видове, пилотни проекти);
- диверсификация на производството, чрез допълнителни дейности към основното производство (напр. спортен риболов, ресторантьорство, търговски дейности, обособяване на места за къмпингуване дегустации, образователни дейности др.);
- въвеждане на схеми и етикети за качество, в т.ч. защитено географско наименование за произход и др., проследяемост на продуктите от аквакултури чрез дигитализиране на процеса;
- дейности по сертифициране на аквакултурни ферми за биологично отглеждане на риба, вкл. придобиване на сертификати за защитено географско наименование, произход и качество на продуктите (напр. за продукти произведени в чист район или при определени специфични условия и др.);
- добавяне на стойност, вкл. чрез извършване на първична обработка (чистене, сортиране, охлаждане и опаковане) на произведената продукция за подобряване на търговския вид;
- обучения за подобряване на дигиталните умения на персонала;
- маркетингови стратегии насочени към нови видове с пазарни перспективи или подценени от пазара (напр. ватос и др.)
- иновации, които водят до нови или подобрени продукти, нови или подобрени процеси или нови или подобрени управленски и организационни системи, които могат да включват:
  - цифрови технологии при производство на аквакултури (дигитализация на отделните фази на отглеждане, дигитално управление на процесите и др.);
  - разработване и/или прилагане на нови за България технически решения и иновации по отношение на производствените съоръжения и оборудване и мониторинг (напр. садки в морето, съоръжения на брега за отглеждане на морски аквакултури, фотобиореактори и др.);
  - решаване на технологични проблеми, свързани с видове, перспективни за отглеждане като обект на аквакултурата и/или оптимизиране на интензивното отглеждане на ценни видове аквакултури (напр. алгае и безгръбначни,

- черноморска пастърва, черноморска стрида, ципура, лаврак,
- калкан, налим и нилски костур);
  - подобряване и оптимизиране на използваните фуражи при производството (използване на високопротеинови фуражи с по-висок процент на усвояване и редуциране на замърсяването на водата);
  - подобряване на здравният статус на аквакултурите (системи за регулиране на гъстотата на посадката, използване на медикаменти с по-кратък период на разграждане и намаляване на вредното въздействие, обогатяване с кислород и др.);
  - иновации за повишаване на конкурентоспособността и устойчивостта, енергийната ефективност и декарбонизация, чрез реализиране на икономия на ресурси и намаляване на оперативните разходи (внедряване на автоматизирано оборудване за редуциране на разходите за труд, суровини и материали и др.);
  - иновации за осигуряване на добри екологични показатели на аквакултурните дейности и кръгова икономика (пречиствателни системи, използване на екологични фуражи и др.);
  - използване на технологии за подобряване на веригата на доставки на продукти от аквакултури и подобряване проследимостта и информацията за потребителите (напр. създаване на смарт приложения за директни продажби, къси вериги и регионални продукти).

2. Аквакултури, осигуряващи екологични услуги, включващи следните операции:

- прилагане на методи за производство на аквакултури, съвместими със специфичните нужди на околната среда и обект на специфични изисквания за управление, произтичащи от защитените зони от мрежата Натура 2000 и гарантиращи постигането на добро състояние на съответните водни обекти до 2027 г., съгласно изискванията на РДВ, чрез предоставяне на компенсации за нанесени сериозни щети от хищници, напр. корморани, пеликани, чапли и видри в стопанствата за производство на аквакултури;
- непродуктивни инвестиции в аквакултурните стопанства, свързани с прилагане на преки консервационни действия в защитените зони от мрежата Натура 2000, както и извън тях за ограничаване на конфликта между рибоядните животни и птици и аквакултурата обект на отглеждане, напр. устройства за прогонване на птици, защитни мрежи и др.

Основните целеви групи:

За дейностите по продуктивни инвестиции в аквакултурите и иновации в аквакултурите:

- съществуващи стопанства в подсектор „Аквакултури“;
- новосъздадени стопанства;
- потребители на аквакултури, вкл. биологични аквакултури;
- ресторанти и туристически обекти;
- съпътстващи бизнеси при производството на аквакултури;
- обекти за любителски риболов;
- научни организации;

- обучителни организации;
- крайни получатели на подкрепа чрез финансови инструменти – предприятия, **общини** и др.
- организации на производители на аквакултури и асоциации.

Дейности, които водят до нови или подобрени продукти, нови или подобрени процеси или нови или подобрени управленски и организационни системи могат да се изпълняват от посочените целеви групи самостоятелно, както и в партньорство с научна организация.

За дейностите по аквакултури, осигуряващи екологични услуги:

- стопанства в подсектор „Аквакултури”;
- съпътстващи бизнеси при производството на аквакултури;
- научни организации;
- обучителни организации;
- неправителствени организации;
- природозащитни организации.

Териториален обхват на интервенциите:

Дейност: Продуктивни инвестиции и иновации в аквакултурите ще се прилага на територията на цялата страна.

Дейност: Аквакултури, осигуряващи екологични услуги ще се изпълнява в аквакултурни стопанства в рамките на НАТУРА 2000 и цели запазване на биоразнообразието и местообитанията на видовете.

Планирана подкрепа чрез финансови инструменти (ФИ), като:

- индивидуални гаранции за покритие на кредитния риск по кредити за самостоятелно финансиране на проекти, или в допълнение към БФП;
- заем с поделяне на риска с две възможности:
  - кредит за съфинансиране на бенефициент с проект, финансиран с БФП от ПМДРА;
  - самостоятелен кредит, отпускан по мерките на програмата със споделен риск при финансиране със средства от ПМДРА.

Бюджет : 24 357 372 евро (евродял).

СЦ 2: Насърчаване на предлагането на пазара, качеството и добавената стойност на продуктите от риболов и аквакултури, както и преработването на тези продукти:

Индикативни групи дейности за подкрепа:

1.Преработката на продукти от риболов и аквакултури:

- увеличаване на продуктите от преработка с идентифицирани пазарни нужди;
- диверсификация на традиционните продукти чрез въвеждане на нови продукти с добавена стойност (филетирани, опаковани и готови за употреба);
- увеличаване преработката на български суровини, които максимално оползотворяват националния улов и производство от аквакултури;
- подобряване на енергийната ефективност и декарбонизацията с цел намаляване на вредното влияние върху околната среда и намаляване на себестойността на разходите;
- инвестиции в дигитализация на производствените дейности, управление и наблюдение и др.;
- подобряване оползотворяването на страничните продукти от преработка (в контекста на кръговата икономика);
- въвеждане на схеми и етикети за качество и произход, използване на устойчива опаковка от екологично чист, многократно използваем, рециклируем материал, и проследяемост на продуктите от преработка чрез дигитализиране на процеса;
- повишаване на знанията, уменията и изграждане на капацитет на заетите в преработвателния сектор;
- дейности, свързани с осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд;
- иновативни дейности, които водят до нови или подобрени продукти, нови или подобрени процеси или нови или подобрени управленски и организационни системи;
- пазарни проучвания, изследвания и провеждане на рекламни кампании.

2.Предлагане на пазара:

- промотиране на аквакултурите, като алтернатива за опазване на естествените ресурси, застрашени от изчезване, включително прилагане на комуникационна кампания за устойчива аквакултура на ЕС, вкл. чрез използване на социални и онлайн медии и аудио-визуални канали;
- изготвяне на маркетингови стратегии и промотиране на български продукти от риболов, аквакултури и преработени продукти;
- популяризиране на местни продукти от риболов, аквакултури и преработка с цел нарастване на консумацията в страната;
- развитие на директната продажба на риба и рибни продукти чрез обособени щандове, он-лайн магазини, мобилни магазини, фермерски пазари и др.;
- стимулиране на продажбата на българска продукция от риба и рибни продукти чрез участие и организация на изложения и разработване и прилагане на маркетингови стратегии;
- създаване на организации на производители на продукти от риболов и аквакултури и междубраншови организации в сектора.

3.Плановете за производство и предлагане на пазара:

- изготвяне и изпълнение на планове за производство и предлагане на пазара на организации на производители и асоциации на организации на производители;
- изпълнение на програмата за производство за видовете, подлежащи на улов или отглеждане;
- изпълнение на пазарна стратегия за осигуряване на съответствие с пазарните изисквания;
- изпълнение на мерки за постигане на целите, определени в чл. 7 от Регламент (ЕС) No 1379/2013 за постигане на устойчивост на пазарите;
- подкрепа за адаптиране на пазарите към променящото се търсене в контекста на кризи (напр. развитие на къси вериги, диверсификация на продукти и пазарни обекти);
- подкрепа за прогнозиране и управление на сериозни смущения на пазара (напр. предприемане на действия за управление на риска в производствените и маркетинговите планове, обединяване на производствени помещения и оборудване); запазване на завоюваните пазари и разширяването им чрез участие и организация на изложения и разработване и прилагане на маркетингови стратегии;
- управление на риболовни дейности, схеми за съвместно управление на мерки за опазване, партньорства между рибари и учени, участие на местни общности в зависимост от рибарството, партньорство с местните власти за предотвратяване, намаляване и пасивно събиране на морски отпадъци и др. дейности допринасящи за опазване на околната среда;
- подкрепа на инициативи за опазване на околната среда и на биологичното разнообразие в ЧМ, включително и в зоните по Натура 2000 (в това число: събиране на отпадъци, информационни кампании, обучения на рибари, младежи и деца, споделяне на знания и др.);
- насърчаване на биологичното производство, вкл. и подкрепа за сертифициране на биологични и/или защитени географски продукти.

Основните целеви групи:

За дейностите по преработка на продукти от риболов и аквакултури:

- предприятия за преработка на продукти от риболов и аквакултури;
- новосъздадени предприятия за преработка на продукти от риболов и аквакултури;
- потребители на продукти от риболов и аквакултури;
- ресторанти и туристически обекти;
- съпътстващи бизнеси на преработвателния сектор;
- научни организации;
- обучителни организации;
- крайни получатели на подкрепа чрез финансови инструменти;

- организации на производители и асоциации.

За дейностите по предлагане на пазара:

- стопанства за производство на аквакултури;
- предприятия за преработка на продукти от риболов и аквакултури;
- браншови организации и асоциации в сектора на рибарството и аквакултурите;
- организации на производителите и асоциации на организации на производители;
- Министерство на земеделието;
- потребители.

За дейностите свързани с планове за производство и предлагане на пазара:

- браншови организации и асоциации в сектора на рибарството и аквакултурите и междубраншови организации в сектора на рибарството;
- ОП на продукти от риболов и на продукти от аквакултури;
- потребители.

Териториален обхват на интервенциите:

Дейности: Преработка на продукти от риболов и аквакултури, Предлагане на пазара и Планове за производство и предлагане на пазара ще се изпълняват на територията на цялата страна.

Организациите на производителите ще провеждат инициативи за опазване на околната среда и запазване на биологичното разнообразие в Черно море, вкл. и в зоните по НАТУРА 2000

Планирана подкрепа чрез финансови инструменти (ФИ), като:

- индивидуални гаранции за покритие на кредитния риск по кредити за самостоятелно финансиране на проекти, или в допълнение към БФП;
- заем с поделяне на риска с две възможности:
  - кредит за съфинансиране на бенефициент с проект, финансиран с БФП от ПМДРА;
  - самостоятелен кредит, отпускан по мерките на програмата със споделен риск при финансиране със средства от ПМДРА.

Бюджет : 10 270 000 евро (евродял).

Приоритет 3: Осигуряване на устойчива синя икономика в крайбрежните, островните и вътрешните райони и насърчаване на развитието на общностите, занимаващи се с рибарство и аквакултури:

При изпълнението на подхода ВОМР България ще прилага еднофондово финансиране по ЕФМДРА.

Цели се разширяване на териториалния обхват на рибарските територии за прилагане на подхода и обхващане на всички потенциални територии, зависими от рибарството и аквакултурата като се увеличи броя на действащите МИГ по ЕФМДРА от 9 на 15.

МИГ по ЕФМДРА ще си партнират с МИГ по ЕЗФРСР като изпълняват съвместни проекти за сътрудничество, съвместни мероприятия за изграждане на капацитет, популяризиране на подхода, споделяне на добри практики и популяризиране на постигнати резултати.

Индикативни групи дейности:

1. Изграждане на капацитет и подготвителни действия в подкрепа на разработването и бъдещото изпълнение на стратегиите за Водено от общностите местно развитие:

- учредяване на местно партньорство, когато такова не е вече учредено;
- популяризиране на подхода ВОМР и процеса на разработване на стратегия за ВОМР;
- обучение на местни лидери и заинтересовани страни;
- проучвания и анализи на територията;
- осигуряване на публичност и информираност;
- подготовка/ разработване на стратегия за ВОМР, включително консултиране на местната общност във връзка с подготовката на стратегията;
- координация на изпълнението на подготвителните дейности.

2. Изпълнение на стратегиите за Водено от общностите местно развитие:

Изпълнение на операции, избрани в рамките на стратегиите за местно развитие, които подкрепят екологичната, социалната и икономическата устойчивост на териториите, свързани с рибарството и аквакултурите, но също така да се отнасят към хоризонталните политики на Комисията за устойчивост, зелен и цифров преход и гарантиране на оптимална добавена стойност и осигуряване на лост на подкрепата, предоставяна на секторите. В рамките на стратегиите за местно развитие ще се изпълняват операции за насърчаване на диверсификацията в местните общности, развитие и запазване на икономическите, човешките, социалните и културните ценности (вкл. природно и подводно наследство), опазване на околната среда и оползотворяване на възможностите на местните общности, за добавяне на стойност и насърчаване на иновациите на всички етапи от веригата за доставка на продукти от риболов и аквакултури и др.

За постигане на целите на Зеления преход стратегиите за местно развитие трябва да включват дейности за подкрепа на:

- научни познания за морските екосистеми и биоразнообразието за ефективни управленски решения на местно ниво;

- екологични иновации и инвестиции в риболова и производството на аквакултури с ниско въздействие върху околната среда;
- намаляване на въглеродния отпечатък на рибарството и производството на аквакултури и адаптиране към последиците от изменението на климата чрез капитализиране на екологичните активи;
- съвместно управление на морски защитени зони и други мерки за опазване на биоразнообразието и екосистемите, както и прилагане на решения за екологично управление;
- възстановяване и мониторинг на обекти от НАТУРА 2000 и други защитени морски зони (вкл. събиране на отпадъци, изгубени риболовни уреди, морски отпадъци, услуги за биологично разнообразие, вкл. с участието на рибари).

За възстановяване и постигане на устойчивост на територията стратегиите за местно развитие могат да включват дейности за подкрепа на:

- проекти за структурни инвестиции (вкл. за енергийна ефективност и декарбонизация);
- изграждане на капацитет, работа в мрежа, разпространение и въвеждане на иновации;
- насърчаване развитието на човешкия капитал (обучения, придобиване на нови умения, социален диалог и др.);
- диверсификация на дейностите и доходите в или извън рибарството, подпомагачи създаването на работни места в рибарството и производството на аквакултури (напр. туристически дейности, вкл. pesca туризъм, търговия, развитие на нови бизнеси извън сектора на рибарството, рециклиране, продукти или услуги, разработени извън рибарството, възобновяема енергия и декарбонизация);
- укрепване на ролята на общностите, свързани с рибарството и аквакултурите в местното развитие и управлението на местните ресурси;
- насърчаване на социалното благополучие и запазване на културното наследство

За постигане на целите на Цифровия преход могат да включват дейности за подкрепа за:

- развитие и въвеждане на иновации и изпълнение на пилотни проекти;
- улесняване на трансфера на иновации и прилагането им в бизнеса, вкл. иновации по веригата на доставки;
- развитие и прилагане на дигитални умения;
- използване на технология за подобряване на веригата за доставки на продукти от рибарство и аквакултури (напр. директни продажби, къси вериги);
- подобряване на проследимостта на продуктите и на информацията за потребителите.

По отношение на дребномащабния риболов в стратегиите за местно развитие е необходимо да се включат дейности осигуряващи здравословна и безопасна среда на борда на риболовните кораби и дейности за диверсификация към устойчива СИ. Операциите могат да са насочени към използване на възможностите предлагани от устойчивата СИ, както и развитие на потенциала на рибарите при стартиране на нови видове дейности, несвързани с рибарството или в допълнение към него.

Страгегиите трябва да включват дейности за подготовка и изпълнение на проекти за сътрудничество, избрани в рамките на стратегията.

На територията на всяка местна група ще се формира рибарски кооператив и женски клуб.

Разработването на иновационна политика в стратегиите за местно развитие трябва да се съсредоточи върху изследователския процес, трансфера на знания и действителното внедряване на иновациите в бизнеса. Този процес трябва активно да включва изследователски организации, публична администрация, гражданско общество и бизнес, част от четворната спирала на S3 2021-2027. Новите ключови елементи на S3 — реформа на системата за научни изследвания и иновации; засилване на индустриалния преход; и междурегионалното сътрудничество може да послужи като основа за разработване и въвеждане на иновации в сектора на СИ на територията на МИГ по ЕФМДРА.

3. Текущи разходи и дейности за популяризиране на територията:

- управление;
- външни и непреки услуги, свързани с прилагането на стратегията;
- командировки;
- разходи за наем на офис;
- комуникация и външни услуги;
- закупуване на офис техника, в т. ч. правен и счетоводен софтуер и офис оборудване и обзавеждане;
- закупуване на офис консумативи и канцеларски материали;
- застраховане на закупени дълготрайни материални активи;
- обучения за повишаване на административния капацитет на екипа за прилагането на стратегията за местно развитие;
- организиране на срещи на МИГ по ЕФМДРА, работа в мрежа, участие в срещи с други МИГ и др.;
- банкови такси за управление на сметки, такси за издаване на изискуеми документи;
- непредвидени оперативни разходи.

Популяризиране на стратегията за ВОМР:

- проучвания и анализи за територията на МИГ по ЕФМДРА;
- популяризиране, информиране и публичност;
- мониторинг и оценка на стратегията за ВОМР;
- създаване и/ или поддръжка на интернет страница на МИГ по ЕФМДРА;
- информационни и рекламни материали, свързани с популяризиране дейността на МИГ по ЕФМДРА;
- обучения, семинари и информационни срещи за местни лидери, оценители, кандидати, бенефициенти и др

Предвижда се функциониране на Националната рибарска мрежа (НРМ) с участието на всички МИГ по ЕФМДРА и всички заинтересовани страни.

Дейностите, които ще се изпълняват от НРМ включват:

- Обучения, форуми, семинари, събития и др.;
- Създаване и поддръжане на интернет страница, вкл. използване на соц. медии;
- Популяризиране на добри практики, опит и знания;
- Дейности по сътрудничество;

- Сътрудничество с FАMENET;
- Въвеждане на иновации;
- Идентифициране на проблеми и предложения за преодоляването им;
- Комуникация и визуализация.

Бюджетът на НРМ е в размер на 350 000 евро.

Основните целеви групи:

За дейностите по изграждане на капацитет и подготвителни действия в подкрепа на разработването и бъдещото изпълнение на стратегиите:

- Местно партньорство, което не е прилагало подхода ВОМР в периода 2007-2013 г. и 2014-2020г.;
- МИГ по ЕФМДРА, прилагала подхода в периода 2007-2013 г. и/ или 2014-2020 г. на територията или на част от територия, за която се кандидатства, регистрирано по ЗЮЛНЦ в обществена полза.

За дейностите по изпълнение на стратегиите за водено от общностите местно развитие и текущи разходи:

- МИГ по ЕФМДРА, съставени от представители на публичния, неправителствения и частния местен икономически интерес;
- жители от рибарските общности;
- заети в рибарството, аквакултурите и преработката;
- занаятчии;
- подпомогнати младежи и жени;
- представители на ДКР и любителския риболов;
- местни бизнеси;
- получатели на подкрепа чрез ФИ;
- образователни структури;
- музеи и читалища.

Териториален обхват на интервенциите: Подходът Водено от общностите местно развитие (ВОМР), приложим на територията на избрани местни инициативни рибарски групи, при условие че финансираните операции са част от мерките на техните стратегии за ВОМР, одобрени за финансиране от ПМДРА 2021-2027 г. чрез процедура за подбор на национално ниво и отчитащи местните специфики.

При подбора на стратегиите за ВОМР ще се следи дали са взети предвид регионалните или местните предизвикателства и дали са съобразени с местните или регионалните политики и стратегически документи, когато е приложимо.

Подходът ще се изпълнява на територията на МИГ по ЕФМДРА, разположени по крайбрежието на Черно море, по поречието на река Дунав и във вътрешни територии, свързани с рибарството и производството на аквакултури.

Ще се изпълняват проекти за сътрудничество между МИГ, както в страната, така и в ЕС.

Планирана подкрепа чрез финансови инструменти (ФИ), като:

- индивидуални гаранции за покритие на кредитния риск по кредити за самостоятелно финансиране на проекти, или в допълнение към БФП;
- заем с поделяне на риска с две възможности:
  - кредит за съфинансиране на бенефициент с проект, финансиран с БФП от ПМДРА;
  - самостоятелен кредит, отпускан по мерките на програмата със споделен риск при финансиране със средства от ПМДРА.

Бюджет: 16 988 940 евро (евродял).

Приоритет 4: Укрепване на международното управление на океаните и създаване на предпоставки за безопасността, сигурността, чистотата и устойчивото стопанисване на моретата и океаните:

СЦ 1: Укрепване на устойчивото стопанисване на моретата и океаните чрез насърчаване на знанията за морската среда, морското наблюдение и/или сътрудничеството по отношение на функциите по брегова охрана:

Индикативни групи дейности:

1. Дейности по морско наблюдение:

Доставка на интеграционен хардуер и разработване, инсталация и тестване на приложен интеграционен софтуер към:

- Национален AIS сървър;
- Система за управление на корабния трафик /VTS/;
- Система за наблюдение на актуалната метеорологична обстановка;
- Национален център за електронен документооборот в морския транспорт;

Дейностите ще се изпълняват от индикативни конкретни бенефициенти: ИАМА и ДППИ.

2. Подобряването на природозащитното състояние на морски типове природни местообитания чрез подобряване и насърчаване на знанията за морската среда, включва дейностите:

- оценка на натиска от риболовни дейности и аквакултури в защитените зони;
- оценка на въздействието от риболовни дейности и аквакултури върху състоянието на импактни местообитания;
- анализ на икономическото значение на защитените зони за сектора;
- анализ на съществуващите риболовни регулации и мерки, ефективност, изпълнение и спазване;
- изготвяне на програма от мерки за намаляване на натиска от риболовните дейности и компенсаторни мерки за сектора;

- изготвяне на план за действие за прилагане на програмата от мерки;
- консултации със заинтересованите лица;

Основните целеви групи:

- Население в териториите по крайбрежието на Черно море и река Дунав;
- Оператори в сектор „Рибарство“;
- научни организации;
- обучителни организации;
- неправителствени организации.

Териториален обхват на интервенциите: За дейностите по подобряване на природо-защитното състояние на морски типове природни местообитания чрез знания за морската среда, специфичните територии са морските територии в зоните по Natura 2000 в северното Черноморие BG0000103 (Галата), BG0000116 (Камчия), BG0000154 (Езеро Дуранкулак), BG0000573 (Комплекс Калиакра), BG0000621 (Езеро Шабла-Езерец), BG0001004 (Емине-Иракли) и в южното Черноморие BG0000100 (Плаж Шкорпиловци), BG0000146 (Плаж Градина – Златна рибка), BG0001001 (Ропотамо), BG0001007 (Странджа), BG0001501 (Емона).

За дейностите по морско наблюдение – цялата територия на Черно море.

Бюджет: 1 057 400 евро (евродял).

Приоритет за техническа помощ:

Подкрепа в следните основни направления:

1. *Повишаване на ефективността на Управляващия орган на ПМДРА.*

- Техническа подкрепа, консултации, изследвания, анализи, проучвания и др., необходими за ефективното управление, изпълнение, наблюдение, оценка, контрол и функционирането на ПМДРА 2021-2027 г.;
- Оценки на изпълнението на ПМДРА 2021-2027 г. (включително текущи оценки);
- Обезпечаване на работата на Комитета за наблюдение на ПМДРА 2021-2027 г.;
- Укрепване на капацитета на структурите, изпълняващи функции по управление и контрол на ПМДРА 2021-2027 г., в това число:
  - финансиране на разходите за възнаграждения за служители, изпълняващи функции по управление и контрол, вкл. свързаните с тях осигурителни вноски и други дължими според действащото законодателство доплащания;
  - повишаване на административния капацитет на служителите на Управляващия орган, пряко участващи в програмиране, управление, изпълнение, мониторинг и оценка на ПМДРА 2021-2027 г. чрез осигуряване на участие в обучения, работни срещи, семинари, работни посещения, обмен на добри практики и опит и др. с конкретна насоченост по теми, актуални за изпълнението на ПМДРА 2021-2027 г.;

- Материално-техническо обезпечаване на структурите, изпълняващи функции по управление на ПМДРА 2021-2027;
- Обезпечаване на командировки на служители, пряко участващи в планирането, управлението, изпълнението, наблюдението, оценката на ПМДРА 2021-2027 г.;
- Подкрепа на процесите на оценка и мониторинг на проекти (организация на оценителни комисии, база данни от независими експерти, притежаващи необходимите технически познания и опит, наемане на експерти, и др.);
- Насърчаване на по-широкото прилагане на формите на опростени разходи, вкл. чрез трансфер на добри практики;
- Осигуряване на подкрепа на дейностите, свързани с приключването на Програма за морско, дело и рибарство 2014-2020 г.;
- Подкрепа за подготовка на следващия програмен период;
- Други дейности, обезпечавачи ефективното управление, изпълнение, наблюдение, оценка и контрол на ПМДРА 2021-2027 г.

2. Изграждане на капацитет на операторите в сектор „Рибарство“ за улесняване на достъпа и оптималното използване на подкрепата от ПМДР.

- Анализ и оценка на потребностите на потенциалните бенефициенти и на бенефициентите на ПМДРА 2021-2027;
- Разработване и изпълнение на програми за обучение на бенефициенти (наемане на експерти, организиране на обучения, учебни материали и др.), които да засилят капацитета им от гледна точка на успешното изпълнение и отчитане на проектите;
- Подкрепа за функциониране на Национална рибарска мрежа на МИРГ;
- Осигуряване на подкрепа на потенциалните бенефициенти на ПМДРА 2021-2027 г. с цел подпомагане на процеса по кандидатстване и изготвяне на качествени проектни предложения чрез:
  - провеждане на работни срещи, семинари, разяснителни кампании, обмен на добри практики и опит;
  - изготвяне на видео клипове и електронни наръчници, визуализиращи процеса по кандидатстване;
  - поддържане на електронна платформа за разяснения по програмата и отделните процедури и др.

3. Осигуряване на информираност и публичност относно ПМДРА 2021-2027 г.

- Изготвяне и поддръжка на рубрики, реклами и други;
- Изготвяне на публикации, бюлетини, брошури, постери, наръчници и други информационни и рекламни материали;
- Организиране, провеждане и/или участие в мероприятия, в т.ч. конференции, семинари, информационни кампании, кръгли маси, фокус групи, социологически проучвания и др. и др.;
- Повишаване на разпознаваемостта на ПМДРА 2021-2027 г.;
- Информационни кампании, свързани с предоставяне на подкрепа чрез финансови инструменти.

Основни целеви групи:

- Органите, ангажирани с управлението, изпълнението, координацията, наблюдението, оценката и контрола на ПМДРА;
- Други целеви групи, които ще имат ползи от дейностите по техническа помощ:
  - Икономически оператори – изпълнители на възложени от УО на ПМДРА дейности;
  - Потенциални бенефициенти и бенефициенти, крайни получатели по ПМДРА;
  - Членовете на Комитета за наблюдение;
  - Други заинтересовани страни.

Бюджет: 5 096 681 евро (евродял).

Общ финансов ресурс:

Приоритет	Финансово участие на ЕС в евро	Национален принос в евро	Общо в евро
Приоритет 1	27 174 305	11 646 132	38 820 437
Приоритет 2	34 627 372	14 840 303	49 467 675
Приоритет 3	16 988 940	7 280 975	24 269 915
Приоритет 4	1 057 400	453 172	1 510 572
Техническа помощ	5 096 681	2 184 292	7 280 973
ОБЩО	84 944 698	36 404 874	121 349 572